

УДК 330

АНАЛІЗ ЧИННИКІВ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ОБ'ЄДНАНИХ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД

Білоус Я.Ю.

COMPETITIVENESS FACTORS ANALYSIS OF THE UNITED TERRITORIAL COMMUNITIES

Bilous Y.

Визначено, проаналізовано та систематизовано чинники конкурентоспроможності об'єднаних територіальних громад, обумовлених впливом процесів децентралізації в Україні, тенденції розвитку якої вказують на необхідність розробки і впровадження більш досконалого аналітичного апарату, що дозволить виявляти найвпливовіші чинники конкурентоспроможності громад та забезпечить ухвалення ефективних та оптимальних управлінських рішень.

Ключові слова: чинник, конкурентоспроможність, об'єднана територіальна громада, законодавство, перспективний план, стратегія розвитку, співробітництво, управління, фінансова спроможність.

Постановка проблеми. Реформа місцевого самоврядування має забезпечити розвиток самодостатніх територій регіонів, створити умови для покращення життєдіяльності територіальних громад. Серед основних пріоритетів державної регіональної політики є реалізація комплексних завдань підтримки, підвищення конкурентоспроможності та успішності об'єднаних територіальних громад (ОТГ). У цьому контексті вирішального значення набувають питання якості перспективних планів, за якими відбувається об'єднання ОТГ; стратегії соціально-економічного розвитку ОТГ; кадрового складу ОТГ, інвестиційної політики та проектів на отримання субвенцій від Державного регіонального розвитку на розвиток інфраструктури і т.д.

Аналіз досліджень і публікацій. Проблематиці конкуренції і конкурентоспроможності присвячено значну кількість праць вітчизняних і зарубіжних авторів, але більшість з них зорієнтована на рівень держави, регіону або підприємства. У той же час, майже не приділено уваги питанням конкурентоспроможності об'єднаних територіальних громад, її особливостей, чинників впливу та методів оцінки. Так, С.М. Співак та Н.В. Кравчук [1] спробували

пов'язати конкурентоспроможність ОТГ з конкурентоспроможністю підприємства, розташованого на території даного територіального об'єднання. Проте даний підхід, на наш погляд, є не зовсім виправданим, оскільки не враховує специфіки ОТГ, як адміністративно-територіальної одиниці.

Метою статті є визначення, систематизація та аналіз чинників конкурентоспроможності об'єднаних територіальних громад.

Виклад основного матеріалу. Формування нового адміністративно-територіального устрою країни базується на формуванні та створенні спроможних ОТГ. Мають створюватись умови для розвитку ОТГ та для ефективного використання їхніх конкурентних переваг. Формування парадигми розвитку об'єднаних територіальних громад потребує аналізу та урахування вже відомих та латентних чинників підвищення конкурентоспроможності ОТГ.

Конкурентоспроможність може визначатись рядом умов, характеризуватися низкою процесів у соціально-економічних відносинах як у межах ОТГ, так і поза її межами. Важливим завданням для науковців є виявлення чинників, які створять для ОТГ сильні конкурентні переваги, сприятимуть залученню інвестицій, розвитку наукового і людського потенціалу.

За визначенням, чинник (син. фактор) (від лат. factor – той, що робить, виробляє) – це умова, рушійна сила будь-якого процесу, явища [2].

За місцем виникнення, чинники впливу поділяють на зовнішні і внутрішні. Стосовно ОТГ, можна виокремити такі чинники конкурентоспроможності внутрішнього і зовнішнього походження: до зовнішніх належать – політичний та економічний стан у державі, законодавча база, географічне положення, екологічні та соціальні чинники; до внутрішніх – система та методи управління, земля, капітал, трудові і природні ресурси. Необхідно підкреслити, що

така класифікація має узагальнюючий характер і не дозволяє виокремити чинники конкурентоспроможності, що є специфічними для об'єднаних територіальних громад. Отже, постає питання деталізації та уточнення чинників, що є специфічними та притаманними лише для ОТГ (рис.).

Це далеко не повний перелік умов і чинників, що характеризують конкурентну позицію ОТГ. Їх сукупність забезпечує громаді реальну можливість здійснення власних соціально-економічних програм. Треба зазначити, що чинники конкурентоспроможності ОТГ діють не ізольовано, кожен сам по собі, а системно, що посилює наслідки впливу кожного окремого чинника.

Внутрішні чинники ОТГ, з точки зору її конкурентоспроможності, характеризують можливість та ефективність ОТГ активно розвиватись. Саме ця група чинників є найбільш значущою для забезпечення стійких конкурентних позицій.

Виникнення та інтенсивність прояву зовнішніх чинників не залежить від ОТГ і обумовлюється станом зовнішнього середовища. Чинники зовнішнього середовища є вкрай неоднорідними за джерелами свого походження, оскільки виступають проявом систем різного рівня.

Зарубіжний досвід доводить, що підвищення рівня конкурентоспроможності територій можливе за умови наділення їх необхідними повноваженнями і ресурсами та створення дієвої системи місцевого самоврядування [3, 4]. Та в Україні реформа децентралізації лише набирає своїх обертів і тільки частина повноважень була передана на місця.

Законодавством України сьогодні не вирішено низку проблем щодо об'єднання територіальних громад, зокрема така проблема адміністративно-

територіального устрою як неможливість об'єднання громад череззсмужно.

Наприклад, проблема Северодонецької ОТГ Луганської обл. полягає в тому що місто своїх земель немає, але знаходиться у колі земель Попаснянського р-ну Сільської ради Мирнодолинської, яка відмовляється об'єднуватись. Відповідно до Закону України "Про добровільне об'єднання територіальних громад" [5, п.1, ст.4] та Методики формування спроможних територіальних громад [6, п.8], основною умовою добровільного об'єднання територіальних громад є те, що територія об'єднаної територіальної громади має бути нерозривною. Враховуючи цю умову Северодонецька ОТГ не може об'єднатися з землями череззсмужно (через землі Мирнодолинської сільської ради). То ж на законодавчому рівні ця проблема не вирішується, а на локальному рівні маємо ситуацію, коли місто не може бути конкурентоспроможним без додаткових земельних ресурсів.

Інша проблема існує у районах, де ОТГ утворено в межах усієї території. Там відбувається дублювання повноважень органів місцевого самоврядування ОТГ, районних рад та Районних державних адміністрацій (РДА). Одночасно функціонують райдержадміністрація та райрада із відповідними видатками на їх утримання, а також виконавчі органи ОТГ із визначеними законодавством повноваженнями та фінансуванням. Відповідні райради, як правило, приймають рішення щодо грошової оцінки землі та перерозподілу трансфертів із держбюджету. Райдержадміністрації також позбавлені переважної більшості повноважень, які за законом виконуються виконавчими органами ради ОТГ.

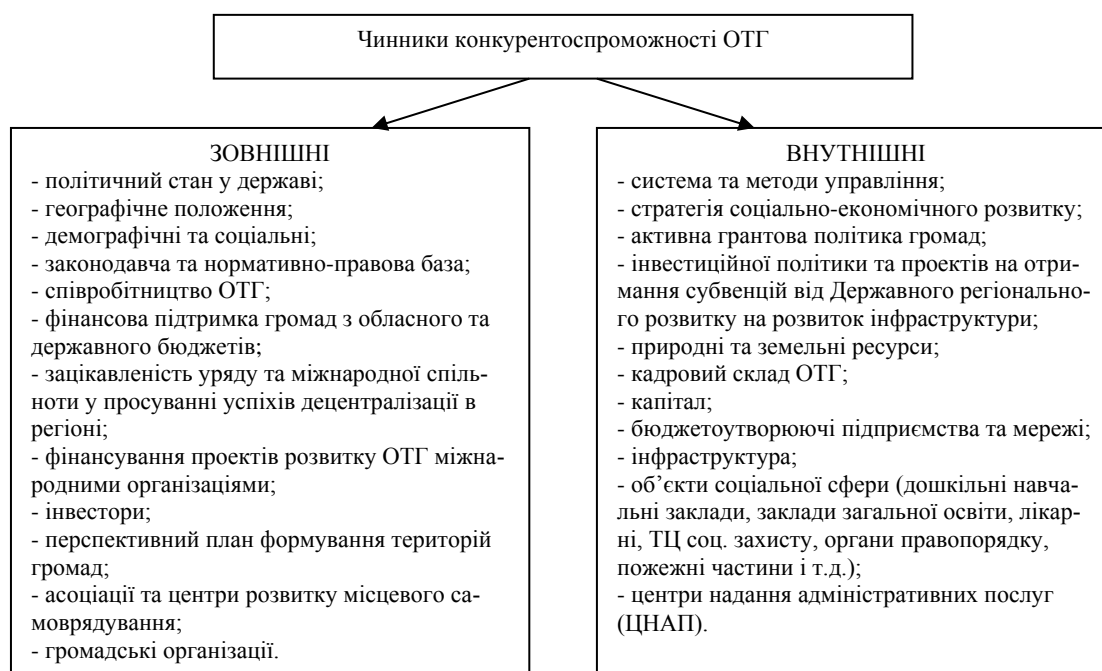

Рис. Чинники конкурентоспроможності ОТГ¹

¹ Розроблено автором.

Такий стан речей спричиняє дублювання повноважень районної ради і РДА із органами місцевого самоврядування ОТГ, надмірні витрати на утримання апарату РДА, зниження якості надання послуг у зв'язку із зменшенням фінансування районного бюджету в частині освітньої та медичної субвенцій. Дуалізм влади на рівні місцевого самоврядування негативно впливає на процеси розподілу комунального майна між ОТГ і районом, ускладнює юрисдикцію органів виконавчої влади на території ОТГ, що утворені в межах різних районів.

Отже, такий чинник, як недосконале законодавство має безсумнівно негативний вплив на конкурентоспроможність ОТГ, оскільки органи місцевого самоврядування не мають повноважень для самостійного їх вирішення. Також значним недоліком українського законодавства є відсутність закріплення відповідальності за рівень розвитку територій за конкретними суб'єктами влади як на національному та регіональному, так і на локальному рівні.

Розробка перспективних планів формування територій громад області є одним з найвідповідальніших кроків на довготривалому та нелегкому шляху децентралізації влади, адже саме від цього залежить не тільки подальший розвиток місцевого самоврядування та територіальна організація влади в Україні, а й конкурентоспроможність об'єднаних територіальних громад, регіону та держави.

Об'єднані громади повинні відповідати певним критеріям: кадровому потенціалу, фінансовій спроможності, наявності розвиненої інфраструктури, спільних меж між радами та транспортних сполучень. Виходячи з цього, Міністерством регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України було розроблено Методику формування спроможних територіальних громад [6], яку було затверджено Кабінетом Міністрів України. Згідно з цією Методикою, обласні державні адміністрації мають розробити Перспективний план. Така відповідальна робота передбачала застосування при розробці перспективних планів повної та об'єктивної інформації про джерела та обсяги доходів і видатків майбутніх ОТГ, врахування історичних, природних, географічних та інших особливостей територій, й, безумовно, думку громадськості, яка може бути висловлена й почута лише за умови широкого громадського обговорення цього питання саме на місцях – у громадах (а не лише у кабінетах чиновників).

До кінця 2015 року перспективні плани усіх областей, за винятком Закарпатської, були затверджені Урядом (з незрозумілих причин Перспективний план формування територій громад Закарпатської області й до сьогодні не затверджений Урядом).

Аналіз сформованих в областях перспективних планів показав, що далеко не всі вони ідеальні. На думку А. Мельничука та П. Остапенка [7, с. 11], найбільш коректними та такими, що відповідають дійсності є лише два обласні перспективні плани – Луганської та Донецької областей, відповідальними за формування та затвердження яких планів були

обласні військовоцивільні адміністрації. На відміну від надмірної політизації процесу об'єднання громад, у процесі їх схвалення обласними радами в інших областях, обидва плани були затверджені в повному обсязі.

Після цієї роботи у переважній кількості областей формування плану на перспективу фактично зупинилося, й зміни до перспективного плану, які наче необхідні, частіше за все вносяться до плану не перед об'єднанням територіальних громад, а вже за фактом такого об'єднання (зادля того, щоб новостворена ОТГ змогла отримати передбачену Законом державну підтримку).

Інший підхід до процесу формування та внесення змін до перспективних планів є діаметрально протилежним, оскільки демонструє по-справжньому державницьке, прогресивне й відповідальне ставлення чиновників до результатів своєї праці. Це той випадок, коли після першого затвердження перспективного плану робота з цього питання не тільки не зупинилась, а, навпаки, перейшла в ще більш активну фазу й фактично йде паралельно з процесом добровільного об'єднання громад. На жаль, такий підхід є майже унікальним, адже таке відповідальне ставлення до формування Перспективних планів сьогодні спостерігається лише на Львівщині.

На жаль, більшість областей підійшли до питання розробки Перспективних планів формування територій громад більш формально ніж відповідально, і сьогодні однією з причин повільного об'єднання громад є те, що виникає необхідність вносити зміни до перспективних планів.

Вплив такого чинника як співробітництво громад демонструє, що співробітництво дає змогу ефективно вирішувати місцеві проблеми, відчуті переваги об'єднання зусиль і ресурсів заради розвитку територій і поліпшення надання послуг населенню. Закон "Про співробітництво територіальних громад" від 17 червня 2014 р. [8] визначає організаційно-правові засади співробітництва територіальних громад, принципи, форми, механізми такого співробітництва, його стимулювання, фінансування та контролю. Законом створено механізм об'єднання фінансових та матеріальних ресурсів територіальних громад для вирішення спільних соціально-економічних проблем, реалізації інвестиційних проєктів, створення інфраструктури тощо. Реалізація закону дозволяє окреслити точки дотику між окремими територіальними громадами, їхню потенційну здатність до об'єднання. Відповідно до статті 4 цього Закону [8] співробітництво територіальних громад здійснюється у наступних формах:

1) делегування одному із суб'єктів співробітництва іншими суб'єктами 2 співробітництва виконання одного чи кількох завдань з передачею йому відповідних ресурсів;

2) реалізації спільних проєктів, що передбачає координацію діяльності суб'єктів співробітництва та акумулювання ними на визначений період ресурсів з метою спільного здійснення відповідних заходів;

3) спільного фінансування (утримання) суб'єктами співробітництва підприємств, установ та

організацій комунальної форми власності - інфраструктурних об'єктів;

4) утворення суб'єктами співробітництва спільних комунальних підприємств, установ та організацій – спільних інфраструктурних об'єктів;

5) утворення суб'єктами співробітництва спільного органу управління для спільного виконання визначених законом повноважень.

Станом на 10.05.2017 року, згідно Реєстру договорів про співробітництво територіальних громад [9], укладено 82 договори про співробітництво між територіальними громадами України на виконання Закону України "Про співробітництво територіальних громад" [8].

Найбільше договорів про співробітництво укладено у формі реалізації спільних проектів, що передбачає координацію діяльності суб'єктів співробітництва та акумулювання ними на визначений період ресурсів з метою спільного здійснення відповідних заходів. Станом на 10.05.2017 року не укладено жодного договору з використанням форми співробітництва – з утворення суб'єктами співробітництва спільного органу управління для спільного виконання визначених законом повноважень. Пезперечним лідером за кількістю укладених договорів про співробітництво є Полтавська обл. (34 договори з 82) [10].

Процес розробки стратегії соціально-економічного розвитку ОТГ передбачає вибір пріоритетів, у яких ОТГ може бути конкурентною щодо інших ОТГ регіону та країни. Цей вибір повинен здійснюватись за результатами діагностики наявних ресурсів, які ОТГ має у своєму розпорядженні – природні, виробничі, людські, фінансові, професійні кадрові та ін. Таку діагностику вкрай важко провести без наявності в громаді відповідного компетентного кадрового складу.

Наявність інтелектуального, кадрового потенціалу – одна з головних передумов успішного функціонування та конкурентоспроможності ОТГ. Громада – це в першу чергу люди. Керівник повинен уміти грамотно управляти, розумітися на питаннях життєзабезпечення. Особи, які безпосередньо займаються розробленням та впровадженням заходів щодо забезпечення конкурентоспроможності ОТГ, мають бути компетентними, володіти необхідними професійними навичками, мати досвід та креативне мислення.

Сьогодні ситуація складається таким чином, що кадровий дефіцит відчувають невеликі громади з чисельністю населення нижче 5 тис. осіб, а також громади Донецької та Луганської області через бойові дії на території даних областей. Тому необхідно звернути увагу на формування кадрового потенціалу, для того щоб сформовані громади могли мати повноцінний виконком та фахівців управління, які б змогли правильно побудувати оргструктуру громади та працювати над напрямками підвищення її конкурентоспроможності.

Одним із найголовніших чинників конкурентоспроможності ОТГ є чинник економічної (фінансової) спроможності. Міністерством регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України було складено Рейтинг областей за формуванням спроможних територіальних громад [11]. Рейтинг було складено за чотирима параметрами моніторингу, зокрема: кількістю об'єднаних територіальних громад, площею об'єднаних територіальних громад, територіальними громадами, що об'єдналися та кількістю ОТГ, з чисельністю менше 5000 осіб. Так, за даними рейтингу, Луганська обл. опинилась на 16 місці з 21, а Донецька обл. – на 14 місці.

Сьогодні значущості набувають питання не кількості громад, а їхньої якості. Перед тим, як об'єднуватися, необхідно поррахувати, чи буде нова громада спроможною. При цьому варто враховувати рейтинг спроможності об'єднаних територіальних громад, нещодавно розроблений Міністерством [11].

Крім вищезгаданих параметрів рейтингу, на основі фінансового моніторингу спроможності 159 ОТГ за підсумками 2016 року, також були розроблені чотири найбільш суттєві показники для територіальних громад:

- власні доходи на 1-го мешканця;
- рівень дотаційності бюджетів (питома вага базової/реверсної дотації у доходах);
- капітальні видатки на 1-го мешканця (без субвенцій з держбюджету);
- питома вага видатків на утримання апарату управління у фінансових ресурсах громади (без субвенцій) [12, с. 2].

Фінансовий моніторинг та рейтингування за чотирима основними показниками показують сильні та слабкі місця об'єднаних громад.

Перший показник – обсяги у бюджеті громади власних ресурсів на одного мешканця. Він дозволяє бачити перспективу доходів за рахунок обліку землі, нерухомості, акцизного податку. Це вказує на ефективність управлінських рішень на місцях. Другий показник – залежність громади від фінансування із держбюджету, рівень її економічної самодостатності. Третій – це витрати громади на управлінський персонал.

Методика підрахунку спроможності громад також може стати інструментом для того, щоб правильно планувати об'єднання. Оцінку фінансової спроможності 366-ти ОТГ проведено на підставі результатів моніторингу виконання місцевих бюджетів за перше півріччя 2017 року та за 4 основними показниками (табл. 1), які відображають: власні доходи на 1-го мешканця; рівень дотаційності бюджетів (питома вага базової/реверсної дотації у доходах); питому вагу видатків на утримання апарату управління у власних ресурсах ОТГ (без трансфертів з державного бюджету); капітальні видатки на 1-го мешканця (без субвенцій з державного бюджету). На підставі зазначених показників сформовано зага-

льний рейтинг ОТГ (наведено дані по Луганській та Донецькій обл.).

Аналіз загального рейтингу з 366 ОТГ свідчить про те, що найнижчі показники фінансової спроможності характерні для більшості невеликих громад. Виняток становлять окремі невеликі громади на території, яких розміщені бюджетоутворюючі підприємства та потужні підприємства реального сектору економіки (наприклад, Шахівська ОТГ Донецької обл.).

У 2017 році завдяки Державного фонду регіонального розвитку (ДФРР) на центральному рівні залишається можливість надання фінансової допомоги регіонам. Бюджет цього фонду в 2017 році становить 3,5 мільярда гривень (2,6 млрд грн вже було виділено Кабінетом Міністрів України на реалізацію проектів регіонального розвитку). Субвенція на розвиток інфраструктури виділяється відповідно до площі ОТГ, кількості сільського населення та виключно під проекти. Так працює і ДФРР – виключно під проекти. Проектний менеджмент набуває ваги.

Об'єднані територіальні громади отримують від держави кошти на розвиток інфраструктури і вже можуть їх використовувати. Але через брак досвіду у підготовці відповідних проектів їм потрібна підтримка і допомога фахівців, у тому числі — спеціалістів обласних та районних державних адміністрацій. Адміністрації мають не контролювати, як використовуються кошти субвенції, а надавати методичну, консультативну, координаційну допомогу громадам. Кошти субвенції мають бути максимально ефективно використані і реально покращити інфраструктуру, підвищити рівень послуг, які надаються в громадах.

Цього року швидкість подання проектів на фінансування з ДФРР і їхня якість дещо підвищилися порівняно з 2016 роком, але все одно значна частина повертається на доопрацювання. Це обумовлено

тим, що більшість проектів спрямована на ремонтвання та "залатування дір", а не на розвиток об'єднаних територіальних громад. Об'єднаним територіальним громадам необхідно навчитися писати якісні проекти, щоб отримувати ресурси з державного бюджету та від міжнародних фондів.

Сьогодні допомога Україні, яку надають міжнародне співтовариство, міжнародні організації та фонди, є дійсно безпрецедентною. Уряд Японії, уряд України, Організація Об'єднаних Націй в Україні, Міжнародний Комітет Червоного Хреста (МКЧХ) і Міжнародна Федерація Червоного Хреста та Червоного Півмісяця (МФЧХ) здійснюватимуть спільну діяльність, спрямовану на надання життєво необхідної гуманітарної допомоги та забезпечення середньострокової і довгострокової допомоги з відбудови регіонів, що постраждали внаслідок конфлікту на Сході України. Уряд Японії надає 13,64 млн. дол. США на виконання дев'яти проектів.

Для ПРООН спільний проект ЄС / ПРООН "Місцевий розвиток, орієнтований на громаду" (МРГ) є одним з найуспішніших щодо розбудови спроможності місцевих громад та сприяння формуванню соціальної згуртованості й місцевого розвитку по всій Україні. Аби краще зрозуміти роль, очікування та можливості всіх учасників процесу децентралізації, нейтралізувати спротив реформі, який зазвичай базується на відсутності інформації, ПРООН співпрацює з цілим рядом партнерів (наприклад, Українською Асоціацією районних та обласних рад (УАРОР) та Всеукраїнською асоціацією сільських та селищних рад (ВАССР) для вивчення уроків, які мали місце в процесі реалізації. ПРООН працює і долучилася до процесу організації роботи центрів надання адміністративних послуг (ЦНАПів) всіх ОТГ існуючих і потенційних, які розпочали активний процес об'єднання.

Таблиця

Оцінка фінансової спроможності ОТГ Луганської і Донецької обл.
(із 366 ОТГ по Україні) за I півріччя 2017 року²

Місце в загальному рейтингу	Область	Назва ОТГ	Показник 1	Показник 2	Показник 3	Показник 4
			Власні доходи на 1-го мешканця за I півріччя 2017 (грн. на ос.)	Рівень дотаційності бюджетів (питома вага базової/реверсної дотації у доходах) (%)	Капітальні видатки на 1-го мешканця (без субвенцій з держбюджету) (грн./ос.)	Питома вага видатків на утримання апарату управління у власних ресурсах (без трансфертів) (%)
3	Донецька	Шахівська	6 457.9	-2.6%	2064.1	8.6%
14	Донецька	Лиманська	2 351.1	0.0%	389.0	11.4%
32	Донецька	Миколаївська	1 399.6	-1.6%	255.2	10.8%
36	Луганська	Новопсковська	1 299.3	-1.0%	740.7	14.7%
54	Донецька	Соледарська	2 067.6	-6.4%	46.8	11.0%
86	Луганська	Білокуракинська	1 384.2	0.0%	181.7	21.8%
93	Донецька	Іллінська	1 625.7	-9.6%	47.2	19.1%
244	Луганська	Чмирівська	632.7	19.0%	244.1	33.3%
264	Донецька	Черкаська	607.2	27.3%	611.2	48.0%

² За даними мінрегіону [12].

Основною метою Проекту USAID "Муніципальна енергетична реформа в Україні" (Проект Агентства США з міжнародного розвитку) є підвищення енергетичної безпеки України через удосконалення енергетичної політики, розвиток енергоефективності, збільшення інвестицій в енергетичний сектор. Збільшена енергоефективність кінцевого споживання у поєднанні зі збільшеним виробництвом чистої енергії у середніх та великих містах допоможуть скоротити споживання традиційної енергії в Україні, знизити витрати на енергоносії та скоротити імпорт енергоресурсів, зменшити викиди парникових газів.

Важливою є не тільки термінова й короткотермінова допомога від ЄС, а й підтримка системних змін в країні. В першу чергу, реформи децентралізації, яка дає можливість самостійно вирішувати питання залучення інвестицій й розвитку інфраструктури. Перерозподіл бюджетних надходжень, додаткові повноваження для громад вже зараз дають можливість реалізовувати інфраструктурні проекти, змінюють обличчя сіл, поселень, міст.

Не менш важливим чинником конкурентоспроможності ОТГ є наявність Громадських організацій, діяльність яких направлена на підтримку розвитку ОТГ, захист прав громадян, освітні заходи, допомога у пошуках додаткових джерел отримання фінансування на розвиток ОТГ.

Висновки. Необхідно враховувати чинники конкурентоспроможності громади при розробці та використанні на практиці управлінських, господарських, політичних та інших рішень, спрямованих на забезпечення конкурентної позиції ОТГ. Це необхідно для своєчасного і адекватного пристосування до змін, що відбуваються у внутрішньому і зовнішньому середовищі ОТГ на основі відбору і посилення впливу "потрібних" чинників на активізацію конкурентних переваг громади. Не можливо врахувати вплив всіх чинників, отже ОТГ необхідно зосередитись на найвагоміших у даний час.

Для підвищення конкурентоспроможності ОТГ необхідно, перш за все, позбутися формальності у підходах до розробки перспективних планів та стратегій соціально-економічного розвитку ОТГ. Програма реалізації стратегії соціально-економічного розвитку ОТГ повинна базуватися на тому, що її наріжним каменем є конкурентоспроможність. Сьогодні Законодавством України не врегульовано низку питань пов'язаних з об'єднанням громад, ліквідацією районів та передачею повноважень на місця. Наявність інтелектуального, кадрового потенціалу – одна з головних передумов успішного функціонування та конкурентоспроможності ОТГ. Вплив такого чинника як співробітництво громад демонструє, що співробітництво дає змогу ефективно вирішувати місцеві проблеми, відчуті переваги об'єднання зусиль і ресурсів заради розвитку територій і поліпшення надання послуг населенню. Одним із найголовніших чинників конкурентоспроможності ОТГ є чинник економічної (фінансової) спроможності,

оцінку якої Мінрегіон провів за чотирма показниками: власні доходи на 1-го мешканця; рівень дотаційності бюджетів (питома вага базової/ реверсної дотації у доходах; капітальні видатки на 1-го мешканця (без субвенцій з держбюджету); питома вага видатків на утримання апарату управління у фінансових ресурсах громади (без субвенцій). Сьогодні допомога Україні, яку надають міжнародне співтовариство, міжнародні організації та фонди, є дійсно безпрецедентною – Україна отримує фінансову допомогу від Японії, США, Німеччини, Швеції ООН, ЄС та ін.

Необхідно враховувати чинники, які зумовлюють підвищення конкурентоспроможності ОТГ, та розробляти відповідні організаційно-економічні механізми її забезпечення. Подальшого дослідження набувають питання аналізу особливостей та методів оцінки конкурентоспроможності об'єднаних територіальних громад.

Література

1. Співак С.М. Поняття господарсько-фінансової стабільності та ефективності господарського комплексу в умовах об'єднань територіальних громад / Співак С.М., Кравчук Н.В. // Економіка і суспільство. – 2017. – Вип. 10. – С. 367-371.
2. Великий тлумачний словник сучасної української мови (з дод. і допов.) / [уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел]. – К.; Ірпінь: ВТФ "Перун", 2005. – 1728 с.
3. Нова державна регіональна політика: від теорії до практики // збірник "Нова державна регіональна політика в Україні" [В.С. Куйбіда, О.М. Іщенко, А.Ф. Ткачук та ін.] ; за заг. ред. д. держ. упр., проф. В.С. Куйбіди. – К.: Вид-во "Крамар", 2009. – 232 с.
4. Регіональна політика в країнах Європи: Уроки для України / за ред. С. Максименка. – К.: Логос, 2000. – 171 с.
5. Закон України «Про добровільне об'єднання територіальних громад» [Електронний ресурс] // Відомості Верховної Ради (ВВР), 2015, № 13, ст.91. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/157-19>.
6. Про затвердження Методики формування спроможних територіальних громад [Електронний ресурс] // Постанова КМУ від 8 квітня 2015 року. № 214. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/214-2015-%D0%BF>.
7. Мельничук А. Децентралізація влади: реформа №1 [аналітичні записки] / Мельничук А., Остапенко П. – К.: ЦОП "Глобус" ФОП Я.О. Кравченко, 2016. – 35 с.
8. Закон України "Про співробітництво територіальних громад" №1508-18 від 17.06.2014 [Електронний ресурс] // Відомості Верховної Ради (ВВР), 2014, № 34, ст.1167. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1508-18>.
9. Реєстру договорів про співробітництво територіальних громад [Електронний ресурс] / Міністерство регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства. – Режим доступу: <http://www.minregion.gov.ua/napryamki-diyalnosti/regional-dev/rozvytokmistsevohosamovnyaduvannya/rejestr/>.
10. Довідка щодо стану реалізації договорів про співробітництво територіальних громад відповідно до Закону України "Про співробітництво територіальних громад"

[Електронний ресурс] / за даними Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства. — Режим доступу: http://www.minregion.gov.ua/wp-content/uploads/2017/06/Dovidka_stan_real_dogovor.pdf.

11. Мінрегіон оприлюднив рейтинг областей за формуванням спроможних територіальних громад [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://decentralization.gov.ua/pics/upload/604-a989ae87c828e586dacf51811fc4d93f.pdf>.
12. Оцінка фінансової спроможності 366 ОТГ за перше півріччя 2017 року // Центральний офіс реформ при Мінрегіоні. Група фінансового моніторингу. — 2007. — 8 с.

References

1. Spivak S.M. Poniattia hospodarsko-finansovoi stabilnosti ta efektyvnosti hospodarskoho kompleksu v umovakh obiednan terytorialnykh hromad / Spivak S.M., Kravchuk N.V. // *Ekonomika i suspilstvo*. — 2017. — Вр. 10. — С. 367-371.
2. Velykyi tлумачnyi slovnyk suchasnoi ukrainskoi movy (z dot. i dopov.) / [uklad. i holov. red. V. T. Busel]. — К. ; Ірпін: VTF "Perun", 2005. — 1728 s.
3. Nova derzhavna rehionalna polityka: vid teorii do praktyky // zbirnyk "Nova derzhavna rehionalna polityka v Ukraini" [V.S. Kuibida, O.M. Ishchenko, A.F. Tkachuk ta in.] ; za zah. red. d. derzh. upr., prof. V.S. Kuibidy. — К.: Vyd-vo "Kramar", 2009. — 232 s.
4. Rehionalna polityka v krainakh Yevropy: Uroky dlia Ukrainy / za red. S. Maksymenka. — К.: Lohos, 2000. — 171 s.
5. Zakon Ukrainy «Pro dobrovilne obiednannia terytorialnykh hromad» [Elektronnyi resurs] // Vidomosti Verkhovnoi Rady (VVR), 2015, # 13, st.91. — Rezhym dostu-pu: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/157-19>.
6. Pro zatverdzhennia Metodyky formuvannia spromozhnykh terytorialnykh hromad [Elektronnyi resurs] // Postanova KМУ vid 8 kvitnia 2015 roku. # 214. — Rezhym dostupu: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/214-2015-%D0%BF>.
7. Melnychuk A. Detsentralizatsiia vlady: reforma #1 [analitichni zapysky] / Melnychuk A., Ostapenko P. — К.: TsOP "Hlobus" FOP Ya.O. Kravchenko, 2016. — 35 s.
8. Zakon Ukrainy "Pro spivrobotnytstvo terytorialnykh hromad" #1508-18 vid 17.06.2014 [Elektronnyi resurs] // Vidomosti Verkhovnoi Rady (VVR), 2014, # 34, st.1167. — Rezhym dostupu: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1508-18>.
9. Reiestru dohovoriv pro spivrobotnytstvo terytorialnykh hromad [Elektronnyi resurs] / Ministerstvo rehionalnoho rozvytku, budivnytstva ta zhytlovo-komunalnoho hospodarstva. — Rezhym dostupu: <http://www.minregion.gov.ua/napryamki-diyalnosti/regional-dev/rozvytokmistsevohosamovryaduvannya/reiestr/>.
10. Dovidka shchodo stanu realizatsii dohovoriv pro spivrobotnytstvo terytorialnykh hromad vidpovidno do

Zakonu Ukrainy "Pro spivrobotnytstvo terytorialnykh hromad" [Elektronnyi resurs] / za danymy Ministerstva rehionalnoho rozvytku, budivnytstva ta zhytlovo-komunalnoho hospodarstva. — Rezhym dostupu: http://www.minregion.gov.ua/wp-content/uploads/2017/06/Dovidka_stan_real_dogovor.pdf.

11. Minrehion opryliudnyv reitynh oblastei za formuvanniam spromozhnykh terytorialnykh hromad [Elektronnyi resurs]. — Rezhym dostupu: <http://decentralization.gov.ua/pics/upload/604-a989ae87c828e586dacf51811fc4d93f.pdf>.
12. Otsinka finansovoi spromozhnosti 366 OTH za pe-rshe pivrichchia 2017 roku // Tsentralnyi ofis reform pry Minrehioni. Hrupa finansovoho monitorynhu. — 2007. — 8 s.

Белоус Я.Ю. Анализ факторов конкурентоспособности объединенных территориальных общин

Определены, проанализированы и систематизированы факторы конкурентоспособности объединенных территориальных общин, обусловленных влиянием процессов децентрализации в Украине, тенденции развития которой указывают на необходимость разработки и внедрения более совершенного аналитического аппарата, что позволит выявлять самые влиятельные факторы конкурентоспособности общин и обеспечит принятие эффективных и оптимальных управленческих решений.

Ключевые слова: фактор, конкурентоспособность, объединенная территориальная община, законодательство, перспективный план, стратегия развития, сотрудничество, управление, финансовая состоятельность.

Bilous Y. Competitiveness factors analysis of the united territorial communities

The factors of competitiveness of the united territorial communities determined by the influence of the decentralization processes in Ukraine have been determined, analyzed and systematized, the development trends of which indicate the need to develop and implement a more sophisticated analytical apparatus that will identify the most influential factors of the community competitiveness and ensure the adoption of effective and optimal management decisions.

Key words: factor, competitiveness, united territorial community, legislation, long-term plan, development strategy, cooperation, management, financial viability.

Білоус Яна Юрїївна – аспірантка Луганської філії Інституту економіко-правових досліджень НАН України, м. Сєвєродонецьк.
e-mail: yana_bilous@i.ua

Рецензент: д.е.н., проф. **Заблодська І.В.**

Стаття подана 15.05.2017.